

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Dan. Stalii Regulae Philosophicae explicatae & Orationes aliquot

Stahl, Daniel

Jenae, 1662

Regula IX. Ab est tertii adjecti ad est secundi adjecti, valet conquentia

urn:nbn:de:bsz:31-102400

Propositionibus reduplicativis, & que fiunt cum voce per se & similibus, non fit mutua. Licet enim in illis ex affirmativâ infinitâ sequatur negativa finita (ut ex hæc: Homo, quatenus homo, est non-bestia: sequitur: Homo, quatenus homo, non est bestia) tamen ex negativâ finitâ non sequitur affirmativa infinita. Ex hæc enim; Homo quatenus homo non est albus; non sequitur ista: Homo quatenus homo est non albus: Prior enim vera est, posterior autem falsa, quod probò:

Quicquid convenit homini, quatenus est homo, convenit homini omni & semper, ejusque contrarium nunquam alicui homini competit.

Jam non album convenit homini quatenus est homo.

E. non album omni homini & semper convenit, neque ejus contrarium unquam alicui homini convenit.

Conclusio est absurda: siquidem multi homines sunt albi. Major est verissima: quicquid enim convenit alicui, quatenus ipsum, convenit ipsi omni & semper, nec ejus contradictorium unquam illi convenire potest. Absurda igitur est minor. Videatur Cajetanus in opusculo: de ente & essent. c. IV. q. VI.

REGULA IX.

Ab est tertii adjecti ad est secundi adjecti, valet consequentia.

I. Enunciationes simplices cum Nicolaô Mo-

scienti

scienti
enim fun
vo. Illæ it
tertio.

II. E
di adjecti
nullâ alia
est, eolum
in qua po
illud sequ
ruptibile.

III. U
verbo ad
de illis ju
adjecti.

c. V. ait,
mo contri
mo amba

IV. C
adjecto l
quod lic
bus. E. p

Non lic
in toto r
reperit
lupus est

sum. 2. C
sa est spe
ista pro
vera sit

sciendi *Lib. III. Inst. Log.* facimus duplices: quædam enim sunt *de verbo substantivo*, quædam *de adjectivo*. Illæ iterum sunt vel *de secundo adjacente*, vel *de tertio*.

II. Enunciatio *de secundo adjacente*, seu *secundi adjecti* est, in quâ *verbum substantivum* ponitur. nullâ aliâ voce pro *predicato* ibi *apposita*: ut *homo est, cælum est*. Enunciatio *de adjacente tertio* est, in qua *ponitur verbum substantivum*, nomine *post illud sequente*: ut *homo est mortalis, cælum est corruptibile*.

III. Ubi & hoc notamus: *Enunciationum de verbo adjectivo eandem esse rationem, idemque de illis judicandum*, quod de illis, quæ *tertii sunt adjecti*. Idque docet *Aristoteles*, cum *V. Metaph. c. V.* ait, *nihil differre, homo est convalescens, & homo convalescit; homo est ambulans vel secans, & homo ambulat vel secat*.

IV. Quæritur jam, *an ex propositione de tertio adjecto liceat inferre propositionem de secundo?* Et quod liceat, patet inde, quia sequitur: *Paries est albus. E. paries est. Homo est ambulans. E. ambulat*. Non licere autem, perspicitur 1. inde quod positô, in toto mundo non dari lupos, sicut in Angliâ non reperiuntur, non sequitur: *Lupus est animal. E. lupus est*, quia illud in eo casu verum esset, hoc falsum. 2. Quod in hyeme hæc propositio vera sit: *Rosa est species; falsa tamen ista: Rosa est*. 3. Quod etiâ ista propositio: *Adam (primus homo) est non sedens vera sit; hæc tamen: Adam est, falsa*.

Nnn. 4

V.

V. Pro explicatione dico: *Regulam non valere in propositionibus necessariis & essentialibus*, quandoquidem in hisce prædicatum convenit subjecto, etsi non existat. Uade si nulli lupi essent in rerum natura, hæc propositio esse vera: *Lupus est animal*; falsa autem hæc: *Lupus est*.

VI. Quantum ad *propositiones accidentales*, nõ valet Regula I. quando prædicatum est extrinsecè denominans ab actu intellectûs, appetitus, phantasia, & si quæ alia est facultas animæ, quæ versatur circa objectum absens vel non existens. Unde hæc propositiones sunt veræ: *Eclipsis præscitur*, *sanitas amatur ab aegro*; *rosa est species*; & istæ sunt falsæ: *Eclipsis est*; *sanitas est*; *rosa est*.

VII. Dixi autem, quando *prædicatum est extrinsecè denominans ab actu intellectûs*. & c. quia eorum, quæ intrinsecè denominant, item quæ extrinsecè à sensibus, aut aliis rebus denominant, alia est ratio. In hisce enim ab est tertii adjecti, ad est secundi adjecti valet consequentia. Ut: *Paries est albus*. *E. est*. *Homo ambulat*. *E. homo est*. *Paries conspicitur*. *E. est*. *Ignis calefacit*. *E. ignis est*.

IX. II. Non valet, quando *prædicatum est purè negativum*. Ut non sequitur: *Adam est non sedens*. *E. Adam est*. Dixi purè negativum, quia privativorum eadem est ratio, quæ positivorum. Nam privativorum quædam sunt talia, ut opponantur terminis denominantibus intrinsecè: & sic ipsa etiam dici possunt intrinsecè denominan-

tia, ut co
intrinsecè
modi, u
extrinsecè
nantia v
Cognitu
dicitur à
gnoscutu
secundi
prædicat
E. homo

IX.

est extri
tius an
tremus
do futu
latius d
Disp. I.

X.

oppo
nans:
Petrus

XI.

cidens
ipsi op
& mor
anima
tollit
mores

ita, ut *cæcum*, quod opponitur *videnti*, quod est intrinsecè, denominans. Quædam sunt hujusmodi, ut opponantur terminis denominantibus extrinsecè; & sic ipsa etiam extrinsecè denominantia vocari possunt, ut *incognitum*, *irreperitum*. Cognitum enim, cujus privatio est *incognitum*, dicitur à cognitione, quæ est extra id, quod cognoscitur. Jam dico: *Ab est tertii adjecti, ad est secundi adjecti, valet consequentia, etiam quando prædicatum est privativum*, ut: *Homo est cæcus. E. homo est; Aer est tenebrosus. E. aer est.*

IX. Exceptio autem est, quando *privativum* est extrinsecè denominans ab actu intellectus, appetitus aut phantasia. Non enim sequitur: *Dies extremus est incognitus*, (quatenus nescimus quando futurus) *E. Dies extremus est.* Sed omnia ista latius deducta vide superius circa *Partis præced.* *Disp. I. Reg. IV.*

X. Dicis: *Mortuum* est terminus privativus, oppositus *viventi*, quod est extrinsecè denominans; nec tamen sequitur: *Petrus est mortuus. E. Petrus est.*

XI. Potest responderi: *Mortuum* non esse accidens seu prædicatum accidentale hominis, sed ipsi opponi: quod patet ex rationibus hominis & mortui. Essentia enim hominis est, *esse corpus animatum, seu vivum*. Quoniam igitur *mortuum* tollit rationem *vivi*, & opponitur ipsi, sequitur *mortuum* etiam homini opponi.

Non §

XII.

XII. Sed dicis: Hæc propositio est vera: *Homo est mortuus. E. mortuum* homini non opponitur, quia oppositum de opposito verè non prædicatur.

XIII. Resp. Subjectū illius propositionis, nempe *homo*, non esse hominem, qui jam vivit, & verè est homo, sed ampliandam ejus esse vim ad præteritum. Sic enim vera est ista propositio: *Homo, qui est, vel fuit, est mortuus*. Quam responsionem suppeditat Cajetanus in *prædicabilib. c. IV.*

XIV. Potest etiam responderi; quando prædicatum in propositione de tertio adjecto tempus præteritum vel futurum connotat, verbum in propositione de secundo adjecto ponendū esse in eodem tempore, quod prædicatum connotat; aut ampliandū esse ad illud tempus, quod fit cum disjunctione, ut *Petrus est viduus. E. fuit, vel est. Quidam Imperator est oppugnaturus Turcas. E. quidam Imperator est vel erit*. Sic ergo & in hoc sequitur: *Homo est mortuus. E. homo fuit. Vel; E. homo est vel fuit*. Idem attendendum est in verbis adjectivis propositionum tertii adjecti, ut *Petrus ambulabit. E.*

Petrus est vel erit. Quidam Imperator oppugnabit Turcas. E. quidam Imperator est vel erit.

ATQUE HISCE SIC REGULARUM PHILOSOPHICARUM EXPLICATIONEM.

FINIMUS D. T. M. S. L.